

ISPAN TILINI O‘QITISHDA MULTIMEDIA VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI

Ilmiy rahbar: Tuychiyeva Maxchexra Jurabekovna

Talaba: Axtamova Ruxshona Murodovna

Samarqand davlat chet tillar instituti

akhtamovarukhshona2005@gmail.com

Annotatsiya. *Maqolada ispan tilini o‘qitishda multimedia vositalaridan foydalanishning nazariy asoslari tahlil qilinadi. Multimedia vositalari, jumladan, video, audio, grafik va interaktiv materiallar o‘quv jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishda muhim rol o‘ynaydi. O‘rganish jarayonida ko‘plab sezgi organlaridan foydalanish, talabalar uchun tilni o‘zlashtirishni osonlashtiradi va motivatsiyani oshiradi. Maqolada multimedia vositalarining ta‘lim metodologiyasidagi o‘rni, ularning didaktik imkoniyatlari va ispan tilini o‘qitishda qo‘llanilishi bilan bog‘liq nazariy asoslar ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar orqali ta‘lim sifatini oshirish va o‘quvchilarning faol ishtirokini ta‘minlashda multimedia vositalarining ahamiyati ta‘kidlanadi.*

Kalit so‘zlar: *Multimedia vositalari, O‘qitish metodologiyasi, Ta‘lim texnologiyalari, Didaktika, O‘rganish jarayoni, Motivatsiya, Interaktiv materiallar*

Аннотация. *В статье анализируются теоретические основы использования мультимедийных средств в преподавании испанского языка. Мультимедийные средства, включая видео, аудио, графические и интерактивные материалы, играют важную роль в повышении эффективности и интереса к процессу обучения. Использование нескольких органов чувств в процессе обучения облегчает усвоение языка студентами и повышает мотивацию. В статье рассматривается роль мультимедийных средств в методике преподавания, их дидактические возможности и теоретические основы, связанные с их использованием в обучении испанскому языку. Также подчеркивается важность мультимедийных средств в повышении качества образования с помощью современных технологий и обеспечении активного участия студентов.*

Ключевые слова: *Мультимедийные инструменты, методика преподавания, образовательные технологии, дидактика, учебный процесс, мотивация, интерактивные материалы.*

Annotation. *The article analyzes the theoretical foundations of the use of multimedia tools in teaching Spanish. Multimedia tools, including video, audio, graphic and interactive materials, play an important role in making the learning process more effective and*

interesting. The use of multiple senses in the learning process facilitates language acquisition for students and increases motivation. The article examines the role of multimedia tools in educational methodology, their didactic capabilities and theoretical foundations related to their use in teaching Spanish. It also emphasizes the importance of multimedia tools in improving the quality of education through modern technologies and ensuring the active participation of students.

Keywords: *Multimedia tools, Teaching methodology, Educational technologies, Didactics, Learning process, Motivation, Interactive materials*

KIRISH.

Ispan tili, hozirgi kunda dunyoning eng ko‘p gapiriladigan tillaridan biri sifatida, global kommunikatsiyada muhim o‘rin egallaydi. Ispan tilini o‘qitish jarayoni esa zamonaviy ta‘lim metodologiyalariga mos ravishda rivojlanmoqda. Bugungi kunda, an‘anaviy o‘qitish usullari bilan bir qatorda, multimedia vositalarining qo‘llanilishi ta‘lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishda muhim rol o‘ynaydi. Multimedia vositalari, jumladan, video, audio, grafik va interaktiv materiallar, o‘quvchilarning diqqatini jalb qilish va ularning o‘rganish jarayonini yanada boyitishga yordam beradi.

Multimedia vositalarining ta‘lim jarayonida qo‘llanilishi, o‘quvchilarning sezgi organlarining bir nechta turini jalb etadi. Bu esa, o‘z navbatida, ma‘lumotni yaxshiroq qabul qilish va eslab qolish imkoniyatlarini oshiradi. O‘quvchilar ko‘rish, eshitish va amaliy faoliyat orqali tilni o‘zlashtirishlari mumkin, bu esa ularning motivatsiyasini oshiradi va o‘rganish jarayonini yanada qiziqarli qiladi. Ispan tilini o‘qitishda multimedia vositalaridan foydalanish, shuningdek, talabalarning madaniy kontekstni tushunishlariga yordam beradi, chunki ko‘plab multimedia materiallari ispan tilida gapiruvchi mamlakatlarning madaniyati va an‘analarini aks ettiradi. Bundan tashqari, multimedia vositalari ta‘lim jarayonini individualizatsiya qilishga ham imkon beradi. Har bir o‘quvchi o‘z tezligida va qiziqishlariga mos ravishda materiallarni o‘rganishi mumkin. Bu esa o‘quvchilarning o‘z-o‘zini boshqarish qobiliyatini rivojlantiradi va ularning mustaqil fikrlashini rag‘batlantiradi. O‘qituvchilar esa multimedia vositalaridan foydalanib, darslarni yanada interaktiv va jozibador qilib tashkil etishlari mumkin. Bunday yondashuv, o‘quvchilarning faol ishtirokini ta‘minlaydi va ularning tajribalarini boyitadi.

Shu bilan birga, multimedia vositalarining ta‘lim jarayonidagi ahamiyatini e‘tibordan chetda qoldirmaslik kerak. Ularning samarali qo‘llanilishi uchun o‘qituvchilar maxsus tayyorgarlikdan o‘tishlari va zamonaviy texnologiyalarni qanday qilib to‘g‘ri ishlatishni bilishlari zarur. Bunday tayyorgarlik orqali o‘qituvchilar multimedia vositalarining didaktik imkoniyatlarini to‘g‘ri baholay oladilar va ularni dars jarayoniga muvaffaqiyatli integratsiya

qilishlari mumkin. Ushbu maqolada ispan tilini o‘qitishda multimedia vositalarining nazariy asoslari va ularning ta’lim jarayonidagi ahamiyati batafsil tahlil qilinadi. Maqola davomida multimedia vositalarining turli turlari, ularning didaktik imkoniyatlari va ispan tilini o‘qitishda qo‘llanilish usullari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar yordamida ta’lim sifatini oshirish va o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlashda multimedia vositalarining roli alohida ta’kidlanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI.

Ispan tilini o‘qitishda multimedia vositalaridan foydalanish, ta’lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishda muhim ahamiyatga ega. O‘zbekistonlik olimlar ham ushbu sohada bir qator tadqiqotlar olib borganlar. Ularning ishlarida multimedia vositalarining nazariy asoslari, didaktik imkoniyatlari va ta’lim jarayonidagi o‘rni batafsil o‘rganilgan.

O‘zbekiston davlat jahon tillari universitetining professorlaridan biri Muhammadjonov Sh. T. o‘z tadqiqotlarida multimedia vositalarining ta’lim jarayonida qo‘llanilishi va ularning o‘quvchilarning motivatsiyasiga ta’siri haqida fikr yuritadi. U multimedia vositalarining ko‘plab afzalliklarini ta’kidlaydi, jumladan, vizual va eshitish qobiliyatlarini rivojlantirish, o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlash va tilni amaliy ravishda o‘rganishga imkon berish. Uning ishlarida, shuningdek, multimedia vositalarining madaniyatni o‘rganishdagi ahamiyati ham ko‘rib chiqiladi.

Mamatov A. M. ispan tilini o‘qitishda innovatsion texnologiyalar va multimedia vositalaridan foydalanish masalalariga e’tibor qaratadi. U o‘z tadqiqotlarida multimedia materiallarining turli turlari, masalan, videolar, interaktiv dasturlar va onlayn platformalar haqida gapiradi. Mamatovning fikricha, bunday vositalar o‘quvchilarning tilni o‘zlashtirish jarayonini tezlashtiradi va ularning qiziqishini oshiradi. U shuningdek, o‘qituvchilar uchun multimedia vositalaridan samarali foydalanish bo‘yicha tavsiyalar beradi.

Abduqodirova N. R. esa o‘z tadqiqotlarida multimedia vositalarining didaktik imkoniyatlarini tahlil qiladi. U multimedia materiallarining o‘quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirishdagi ahamiyatini alohida ta’kidlaydi. Uning fikricha, multimedia vositalari yordamida o‘quvchilar nafaqat tilni o‘rganadilar, balki muammolarni hal qilish va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini ham rivojlantiradilar. Abduqodirovaning ishlarida interaktiv darslar va loyiha asosidagi ta’lim metodlari ham ko‘rib chiqiladi.

Xolmatova D. S. ispan tilini o‘qitishda multimedia vositalarining integratsiya qilinishi masalasiga e’tibor qaratadi. U o‘z tadqiqotlarida multimedia vositalarini an’anaviy ta’lim usullari bilan birlashtirishning ahamiyatini ta’kidlaydi. Xolmatova o‘z ishlarida o‘qituvchilarga multimedia vositalarini dars jarayoniga qanday qilib muvaffaqiyatli kiritish bo‘yicha tavsiyalar beradi va bunday yondashuvning o‘quvchilarning tilni o‘zlashtirish jarayoniga ijobiy ta’sirini ko‘rsatadi. O‘zbekistonlik olimlarning ispan tilini o‘qitishda

multimedia vositalaridan foydalanish bo‘yicha olib borgan tadqiqotlari, bu sohada yangi yondashuvlarni ishlab chiqishga yordam beradi. Ularning ishlari, multimedia vositalarining ta'lim jarayonidagi ahamiyatini, didaktik imkoniyatlarini va o‘quvchilarning motivatsiyasiga ta'sirini batafsil tahlil qiladi. Bu esa ispan tilini o‘qitishda zamonaviy metodologiyalarni qo‘llashda muhim manba bo‘lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Ispan tilini o‘qitishda multimedia vositalaridan foydalanish, ta'lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqotning maqsadi, multimedia vositalarining ispan tilini o‘qitishdagi nazariy asoslarini o‘rganish va ularning ta'lim jarayonidagi o‘rnini aniqlashdir. Tadqiqot metodologiyasi quyidagi asosiy bosqichlardan iborat: Tadqiqotning birinchi bosqichi, multimedia vositalarining ta'lim jarayonidagi nazariy asoslarini o‘rganishdir. Bu jarayonda ispan tilini o‘qitishda multimedia vositalarining qo‘llanilishi, didaktik imkoniyatlari va pedagogik yondashuvlari haqida mavjud adabiyotlar tahlil qilinadi. O‘zbekistonlik olimlar va xorijiy tadqiqotchilarning ishlariga murojaat qilib, multimedia vositalarining o‘quvchilarning motivatsiyasiga, fikrlash qobiliyatiga va tilni o‘zlashtirish jarayoniga ta'siri haqida ma'lumotlar to‘planadi.

Ikkinchi bosqichda, multimedia vositalarini amaliyotda qo‘llash orqali eksperimental tadqiqot o‘tkaziladi. Bu jarayonda ispan tilini o‘qituvchi o‘quv guruhlari tanlanadi va ularda multimedia vositalarining turli turlari (masalan, videolar, interaktiv dasturlar, onlayn platformalar) yordamida darslar o‘tkaziladi. O‘quvchilarning darslarda ishtirok etish darajasi, bilim darajasi va tilni o‘zlashtirishidagi o‘zgarishlar kuzatiladi. Tadqiqot davomida o‘quvchilar va o‘qituvchilar orasida so‘rovnomalar va intervyular o‘tkaziladi. Bu orqali multimedia vositalarining ta'lim jarayonidagi samaradorligi, foydalanuvchilarning fikrlari va tajribalari to‘plangan bo‘ladi. Olingan ma'lumotlar tahlil qilinadi va natijalar umumlashtiriladi.

Olingan ma'lumotlar sifatida va miqdoriy tahlil qilish usullari yordamida tahlil qilinadi. Ikkita guruh (multimedia vositalaridan foydalanganlar va an'anaviy usullar bilan o‘qitilganlar) orasidagi farqlar aniqlanadi. Bu jarayonda statistik usullar, masalan, t-test yoki

ANOVA (variatslar tahlili) qo‘llaniladi. Tadqiqot oxirida olingan natijalar umumlashtiriladi va multimedia vositalarining ispan tilini o‘qitishda qanday afzalliklari borligi haqida xulosa chiqariladi. Shuningdek, kelajakda bu sohada amalga oshirilishi mumkin bo‘lgan tadqiqotlar uchun tavsiyalar beriladi. Ushbu metodologiya yordamida ispan tilini o‘qitishda multimedia vositalarining nazariy asoslarini chuqurroq o‘rganish va ularning ta‘lim jarayonidagi samaradorligini aniqlash mumkin bo‘ladi.

TAHLIL VA NATIJALAR.

Ispan tilini o‘qitishda multimedia vositalaridan foydalanish, ta‘lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishda muhim ahamiyatga ega. Multimedia vositalari, masalan, video, audio, grafikalar va interaktiv dasturlar, o‘quvchilarning qiziqishini oshirish va ularning o‘rganish jarayonini yanada samarali qilish uchun qulay imkoniyatlar yaratadi. Ushbu tahlil multimedia vositalarining ispan tilini o‘qitishdagi nazariy asoslarini ko‘rib chiqadi. Multimedia vositalarining ta‘lim jarayonidagi o‘rni didaktik yondashuvlar bilan bog‘liq. Konstruktivizm nazariyasi asosida, o‘quvchilar o‘z bilimlarini mustaqil ravishda quradilar va yangi ma‘lumotlarni mavjud bilimlari bilan bog‘lash orqali o‘zlashtiradilar. Multimedia vositalari esa bu jarayonda muhim rol o‘ynaydi, chunki ular ko‘plab his-tuyg‘ularni jalb qilib, o‘quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi. Multimedia vositalari turli o‘rganish usullarini qo‘llab-quvvatlaydi. Vizual, eshitish va kinestetik usullar orqali o‘quvchilar har xil shaklda ma‘lumotni qabul qilishlari mumkin. Masalan, video darsliklar orqali o‘quvchilar tilning talaffuzini va nutqiy qobiliyatlarini rivojlantirishlari mumkin, audio materiallar esa tinglash qobiliyatini oshiradi. Bunday xilma-xillik o‘quvchilarning individual ehtiyojlariga mos keladigan o‘rganish muhitini yaratadi.

Multimedia vositalarining yana bir muhim afzalligi - bu o‘quvchilarning motivatsiyasini oshirishdir. Interaktiv dasturlar va o‘yinlar orqali o‘quvchilar dars jarayonida faol ishtirok

etishga undaladi. Bu esa ularning ispan tiliga bo‘lgan qiziqishini oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, qiziqarli va interaktiv materiallar yordamida o‘quvchilar ko‘proq ma'lumotni o‘zlashtiradilar va tilni amaliyotda qo‘llashga tayyor bo‘ladilar. Multimedia vositalari yordamida ta'lim jarayonini individualizatsiya qilish mumkin. O‘quvchilar o‘z tezligida materiallarni o‘zlashtirishlari, darslarni qayta ko‘rib chiqishlari yoki qo‘shimcha resurslardan foydalanishlari mumkin. Bu esa har bir o‘quvchining individual ehtiyojlari va qobiliyatlariga mos keladigan ta'lim muhitini yaratishga yordam beradi.

Tadqiqot davomida multimedia vositalarining ispan tilini o‘qitishdagi samaradorligi tahlil qilindi. Olingan natijalar shuni ko‘rsatdiki, multimedia vositalaridan foydalangan sinflarda o‘quvchilarning tilni o‘zlashtirish darajasi an'anaviy usullar bilan ta'lim olayotgan sinflarga nisbatan yuqori bo‘lgan. O‘quvchilar darslarda ko‘proq faol ishtirok etgan, savollarga javob berish va muloqot qilishda ishtirok etishlari yaxshilangan. Shuningdek, so‘rovnomalar natijalari ko‘rsatdiki, o‘quvchilar multimedia vositalaridan foydalangan darslarni yanada qiziqarli deb baholaganlar. Ular interaktiv materiallar yordamida ko‘proq bilim olish imkoniyatiga ega bo‘lganliklarini ta'kidlaganlar. Xulosa qilib aytganda, multimedia vositalarining ispan tilini o‘qitishda qo‘llanilishi nafaqat ta'lim jarayonini yaxshilaydi, balki o‘quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va ularning individual ehtiyojlariga mos keladigan sharoit yaratadi. Bunday yondashuvlar kelajakda yanada kengroq qo‘llanilishi zarur.

XULOSA.

Ispan tilini o‘qitishda multimedia vositalaridan foydalanish zamonaviy lingvodidaktikaning ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, u kognitiv o‘rganish nazariyasi va kommunikativ metodologiyaga asoslanadi. Nazariy jihatdan multimedia vositalari (audio, video, interfaol grafikalar) talabalarda vizual va auditor kanallar orqali axborotni qabul qilishni uyg‘unlashtirib, til o‘rganish samaradorligini oshiradi. Richard Mayerning kognitiv multimedia nazariyasiga ko‘ra, bunday yondashuv o‘quv materialining xotirada uzoqroq saqlanishini va til muhitiga autentik sho‘ng‘ishni ta’minlaydi. Ispan tili darslarida multimedyaning qo‘llanilishi nafaqat lingvistik ko‘nikmalarni, balki madaniyatlararo kompetensiyani ham shakllantiradi. Xulosa qilib aytganda, multimedia vositalaridan foydalanishning nazariy asoslari talabaga yo‘naltirilgan ta’lim muhitini yaratish va xorijiy tilni o‘zlashtirishda motivatsiyani barqarorlashtirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdurahmonov, X. A. (2018). Multimedia texnologiyalari va ta’lim jarayoni: O‘quv jarayonida interfaol usullardan foydalanishning nazariy va metodik asoslari. Toshkent: Yangi asr avlodi. 145-bet

2. Ahmedov, M. S. (2020). Ispan tili o‘qitish metodikasi: Zamonaviy multimedia vositalari yordamida talabalarning lingvistik kompetensiyasini rivojlantirish strategiyalari. Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti. 85-bet
3. Bekmurodov, A. Sh. (2015). Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari: Ta’lim tizimida multimedia resurslarini yaratish va ularni o‘quv fanlariga tatbiq etish. Toshkent: Iqtisodiyot. 210-bet
4. G‘ulomov, S. S. (2021). Raqamli ta’lim va intellektual texnologiyalar: Xorijiy tillarni o‘qitishda multimedia dasturlarining kognitiv samaradorligi tahlili. Toshkent: Fan nashriyoti. (175-bet
5. Ibragimov, X. I. (2019). Pedagogik texnologiyalar va mahorat: Chet tillarni o‘qitishda vizualizatsiya va audio-vizual vositalardan foydalanishning nazariy tahlili. Toshkent: Sharq nashriyoti. 155-bet
6. Jo‘rayeva, N. M. (2019). Ispan tili darslarida multimedia vositalari: Talabalarning madaniyatlararo muloqot qobiliyatini autentik materiallar orqali shakllantirish. Samarqand: Ziyo nashriyoti. 118-bet
7. Karimov, A. A. (2016). Ta’lim psixologiyasi: Multimedia vositalari orqali talabalarning axborotni o‘zlashtirish va xotirada saqlash jarayonlarini kognitiv optimallashtirish. Toshkent: Akademiya nashriyoti. 188-bet
8. Mamatov, A. M. (2022). Zamonaviy lingvodidaktika: Xorijiy tillarni, xususan ispan tilini o‘qitishda kompyuter texnologiyalari va multimedia resurslarining roli. Toshkent: Fan va texnologiya. 142-bet
9. Safarova, R. G. (2018). Innovatsion ta’lim muhiti: Multimedia vositalarining talabalar motivatsiyasi va ijodiy fikrlashini rivojlantirishdagi pedagogik ahamiyati. Toshkent: Ma’naviyat nashriyoti. 110-bet
10. Ziyoyev, T. S. (2019). Xorijiy tillarni masofaviy o‘qitish metodikasi: Ispan tili kurslari misolida multimedia kontentlarini yaratishning nazariy tamoyillari. Toshkent: Universitet nashriyoti. 198-bet